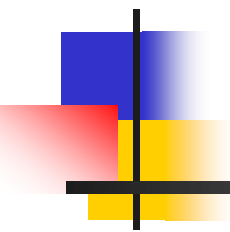
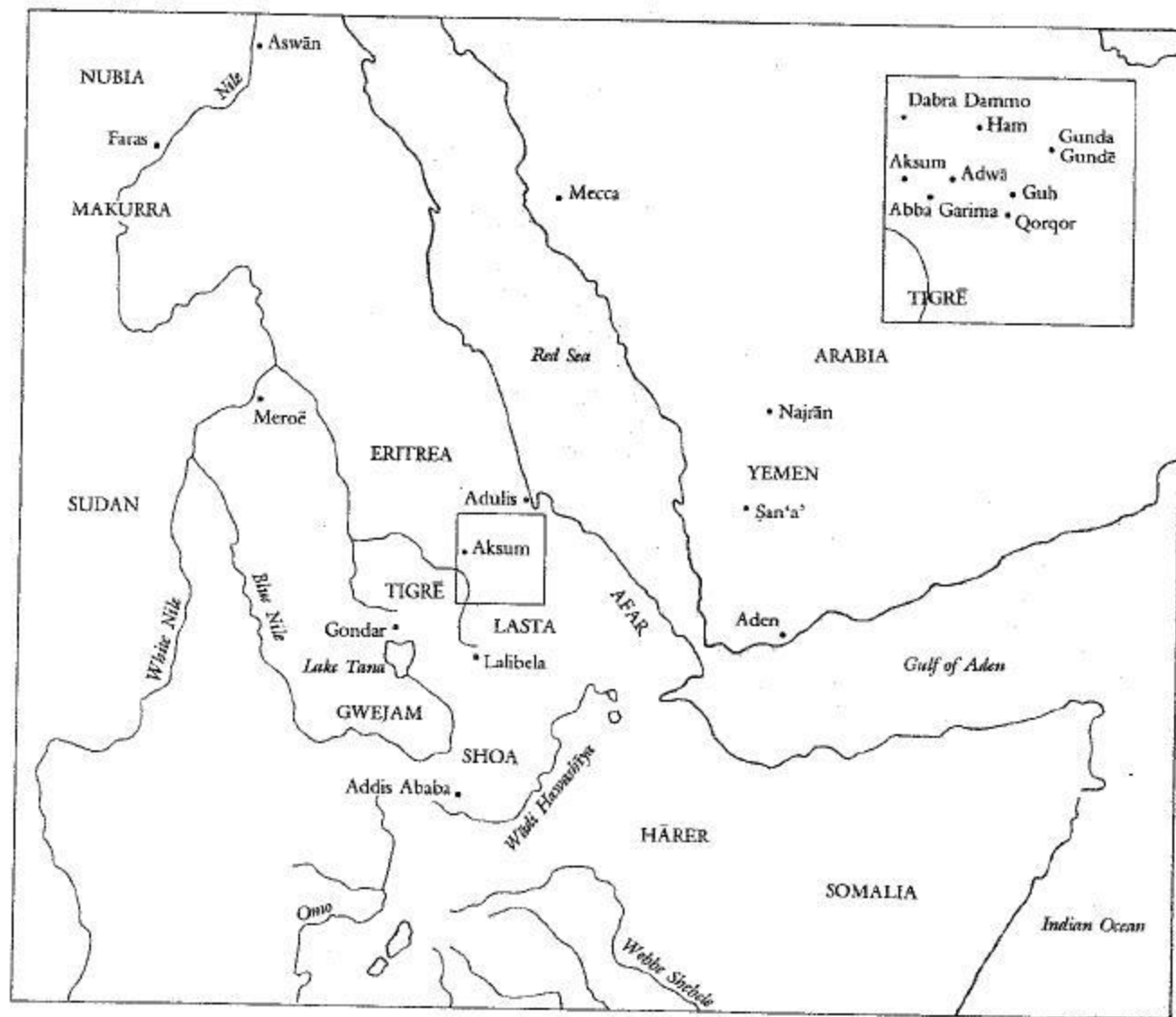

ጉዕዞ እምነት ትዋህዶ አብ ታሪኽ ኤርትራ

ብዶር. ጸጋይ ኢሳቕ
ሐምለ 2007 - አትላንታ ጀርጅያ

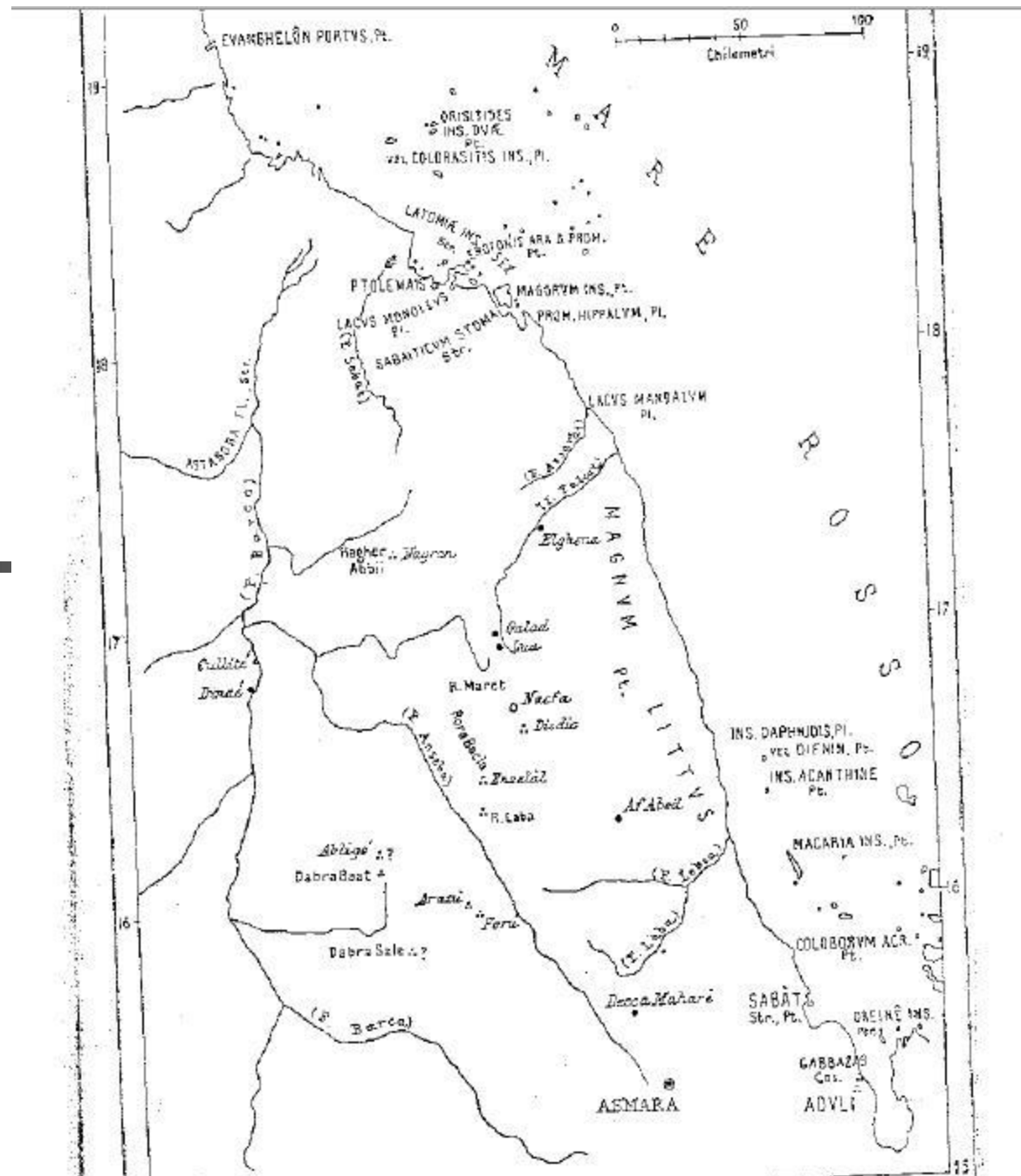
1. ቦኸሪ ክርስትና
2. አተኣታትዋ ክርስትና
3. ብድሆ እምነትና ትማልን ሎማኒን

ETHIOPIA

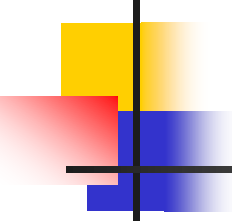

“ ወይቤቱ ፊልጶስ ተለጽፋኑ እንከ ይታነብብ ወይቤቱ ኅዕው በአይቲ
 እለጽፍ ለእው እለቦ ይመሰረኝ ወእስተብቀሥ ለፊልጶስ ከመ ይፀርግ
 ወይንበር ኅቡረ ፖስቤሁ...” (ገብ፡ ሐዋ፡ ፳ ፴-፴፩) »

ተብህለ በእንቲኣነ (መጻፍ)

- እመሰ : ኢይደልወክመ፡ ትግበሩ፡ ግብረ፡ አግብርት፡ ኣላ ትገብሩ ግብረ አግዓዝያን፡፡
(ገደለ አብርሃም፡፡ ገጽ 240፡

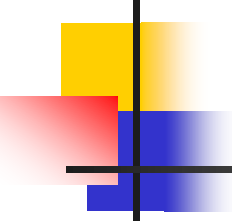

ቅዱስ ምሕጽንታ

- ወናሁ እኤዝዘከ፡ ትባእ፡ ውፅናእ ወኢትፍራህ
ወኢትደነግጽ እስመ ሃለወ እግዚአብሄር አምላክከ
ምስሌከ፡ ውስተ ኩሉ ዘሐርከ።

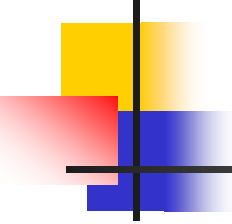
ኢያሱ 1፡ 9።

ጽናዕ! ትባዕ! ኢለዶ አይአዘዝኩኻን፤ እግዚአብሔር
አምላኸካ አብ እትኸዶ ኹሉ ምሳኻ እዩ እሞ
እይትፍራህ! አይትሸበር!

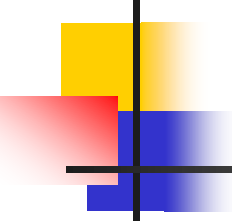
ቦኸሪ እምነትና

- ያሪት ጽልዋ እብራውያን
- ጊቦንስ ይብል (Gibbons, Edward, Vol. 1, 1952: 299) እቶም ኣብ መሬት ዓረብን ኣብሲኒያን ዝትተሰድዱ ነገደ እስራኤል/እብራውያን፡ ክርስትና ቅድሚ ኣብቲ ቦታ ምእታዉ ንያሪት ስለ ዘዘውተሩዎ፣ እቶም ነባሮ ህዝቢውን ከምኡ ንእምነት ያሬተ-ሙሴ ተቐቢሎም ንብዙሕ መዋእላት ኣዘውተሩዎ፡፡
- ስሉብ ኢትዮጵያዊ - ካብ ኣዲሊስ ንጋዛ
- ኣስተናግሮ = ቁርባን፣ ቅዱስ፣ ማህሌት፣ ሃይከል፣ ታቦት
- ኣጋባብ ሰግደት = ግዝረት፣ ቃል ኪዳን፣ ምስጋር ሓዊ፣ ኡደት፣ ሌዋውያን-ውሉደ ከህነትን ሓላፍነቶምን፡፡

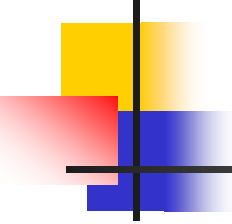
ቦኸሪ እምነትና (ቆጸሊ)

- ነብያትና ርቱኣነ-ጽድቅ ከመ ነብያተ እስራኤል -
- ልኡኻት አምላኽ ዘይሕለሉ
- ቅኑዓት ዘይዝምብሉ
- እመናት ዝይሕበሉ

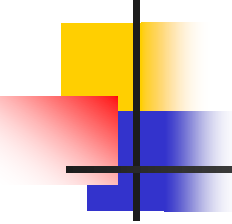
ኣተኣታትዎ ክርስትና (345-419 ደ.ል.ክ)

- ፍሬ ምናጦስ ካብ ኣዱሊስ ናብ ድባሩዎ
- ፍሬ ምናጦስ ኣብ ኣኸሱም
- ፍሬ ምናጦስ ኣብ ግብጢ(ዲ)
- ፍሬ ምናጦስ ኣብ ብቕላ፣መንሳዕ፣ ዓንሰባ
- ፍሬ ምናጦስ ኣብ ደብረ-ሲና ዓንሰባ
- ፍሬ ምናጦስ ጳጳስ - ኣባ ሰላማ፣ ከሳቴ ብርሃን
- እምነት ክርስትና ኣብ ቡር፣ሰራዬ፣ ሓማሴን፣ ምሉእ መታሕት

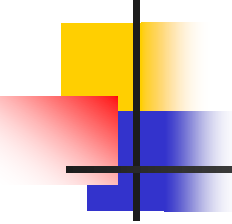
ተስዓቱ ጸድቃን ወቅዱሳን (450-600 ደ. ል. ክ.)

- አባ ዮሐን ዘደብረ ሲና
- አባ ሊባኖስ /አባ መጣዕ - መኰንን ወመነኮስ
 - አብ በቕላ ወንጌል ተርጎሙ፤አብ ጉሕጭዓ ሰበኹ፤አብ ዓዲ ቐይሕ ዓቢ ነባሪ ገዳም ሀነዱን ናበዩ (ትእይንተ -ዛጌ) ።
 - አብነት ንደቂቀ ኤዎስጣቴዎስ - ባህሊ ናይ ጽንዓት፤ሓቕነት፤ ርሒብ፤ ረቂቕ ፍልጠተ መጻሕፍት

ተስከቱ ጸድቃን ወቅዱሳን

- ተልእኮ ተስዓቱ ጸድቃን
 - አብያተ ክርስቲያናት ሀኪሞ
 - መጻሕፍቲ ተርጒሙ
 - መማህራን አፍረዩ
 - እምነት አደንፍዑ

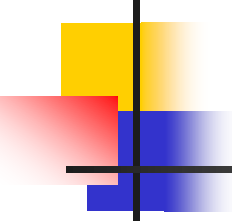
ብድሆ እምነትና - 600-800 ደ.ል.ክ.

ትንሳኤ አይሁድ አብ ሃገርና

ንግስቲ ዮዲት - ጉዲት

ገዳማትን አብያተ ክርስትያናትን ዓነዉ

- ካህናት፡ ሊቃውንቲ፡ መነኮሳት፡ አመንቲ ተቆትሉ
- ፍርሃት፡ ራዕዲ፡ መስጎጉቲ
- ኤርትራ ጸንዐት - ተምኡ እብራውያን፡ ሞኡ
አግዓዝያን =

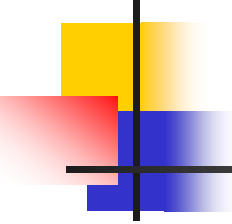

ብድሆ እምነትና - እስማኤላውያን

- ምስልምና ኣብ ግብጺ ተተኸለ - 946 ድ.ል.ክ.
- ምስልምና ኣብ ኖብያ (ሱዳን) ጸብለለ
- ምስልምና ኣብ ሃገረ ኣግኣዝያን ተሐለለ፡ ተብድህ
- ኣግኣዝያን ተሳሕሉ - ምንም እኳ ምስልምና ኣብ ሃገርና ከዕብልል እንተጸዓረ፡ ከምቲ ኣብ ግብጺን ኖብያን ዝተዓወቶ ኣይዓብለለን።

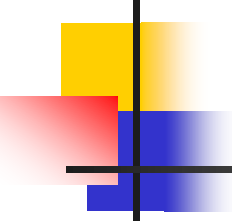
ትንሳኤ ክርስቲያን-መንግስተ ዛጌ 1137-1270

- ዘተንእቀ እምነ ኮነ ርእሰ መኣዝነ - ነደቕቲ ዝነዓቕዎ እምነ ርእሲ መኣዝን ኮነ
- ኣግዓዚት ቤት ክርስቲያን ሓውየት - ደብረ ሊባኖስ ተሰርገወት፡
- ብሄረ ኣምሓራ ተማረረት
- ናይ ቅንዕና ባህሊ ዓምበበ
- ስነ ጥበብ፡ ስነ ትምህርት፡ ስነ መንግስት ተማዕረየ

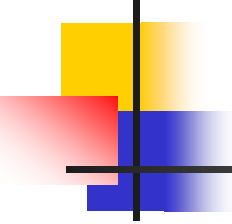
ደቡብ ኢትዮጵያ ተላዕለት 1270

- መንዝ ሸዋ - በረኻ፡ ድሑር
- መበቆል ተስፋ ኢየሱስ=ይኩኖ አምላክ
 - ብዙይ ቃል ኪዳን ተወልደ
 - ናይ ቃልሲን ሸፍትነትን ጠባይ
 - ዝተሃንጸ ፈረሰ፡ ዝተቐደሰ ረኸሰ
 - ደቂቀ ተክለሃይማኖት ኣብ ምልኪ እምነት ዘምብዑ = እምነትነ ከመ እምነተ ግብጽ።

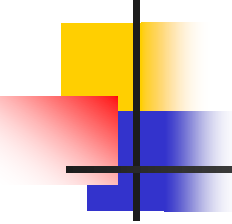
ደቡብ ኢትዮጵያ ተላዕለት (ዝቅጽል)

- ልቢ ወለድ አንብብ - ንዌጥን ብረዲኤተ እግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ፡ ጉልቄ ዓመታት . . .ይኩኖ አምላክ ሜጠ መንግስት እንተ ተሕይደት እምድልናኦድ
- አድከመ ምልጋእ ወተሃደራት ይትባረክ፡ ናይ ኤርትራ ሓቀኛ ጠባይ ተገልጸ
- ከበሳ ተተኮሰት፤ ተዘምተት

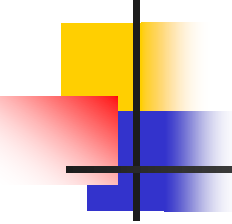
ሐቅነት እምነት ንምጽናዕ

- አባ ኤዎስጣቴዎስ -ምእቃብ እግዚእ 1273-1352 - ናይ ትብዓት ኣብነት - ካብ ገጂርትን ሓበላን
- ኣምልኾ ጣዖታት ወገዙ
- ዓሰርቱ ቃላተ ያሪት፡ ስድስቱ ቃላተ ወንጌል ሰበኹ
- ትስብእተ እግዚእ ኢየሱስ ክርስቶስ ወመለኮቱ ኣማዕርዮም መሃሩ
- ክልኤቱ ሰናብት ኣኽበሩ
- ያሪትን ብሉይን ኣማዓራርዮም እሙን ኃዋርያ ምኽኒኖም ኣመስከሩ፡ ንስደት ተሃድኑ ገድለ ኣብሳዲ ገጽ 78- 82
አንብብ

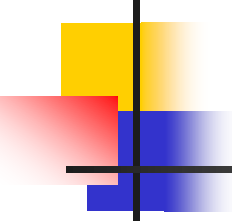
ደቂቀ ምእቃብ እግዚእ፡ ኣባ ፊልጶስ

- 1398 ፓትሪያርክ በርተሎሜዎስ ንኤዎስጣቴዎሳውያን ኣጨነቐዎም
- 1400 ኃፀይ ዳዊት ጉባኤ ጸውዑ - ገድለ ፊልጶስ ገጽ 111-115 ኣንብብ
- ደብረ ቤዜን፡ ደብረ ማርያም ምስ ካልኣት ገዳማት ኤርትራ ተረኽባ
- ኤዎስጣቴዎሳውያን ኣብ ጉባኤ ኣኽብሮ ቀዳሚት ሰንበት ከኸሕዱ ተኣዘዙ፡ እምቢ ኣይንኸሕድን በሉ
- ኃፀይ ዳዊት ኣብ ሃይማኖት ኢደይ ኣየእቱን ብምባል ሓሳብም ቀየሩ
- ዓቃቤ ሰዓት ሰረቅ-ብርሃን ንኣባ -ፊልጶስ ኣብ ደሴት ሓይቅ ኣሰሮም

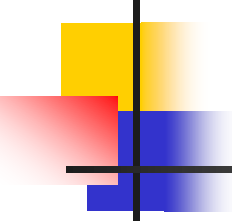
ደቂቀ ምእታዊ እግዚእ (ዝቐጽል)

- 1403 ዓ.ቃ. ሰዓት ሰረቀ ብርሃን ሞተ
- ካብ ንጉሰ ኣባ ፊልጶስ ይፈትሑ ዝብል ትእዛዝ ተዋህቦ -
ገድለ ፊልጶስ ገጽ 118 ኣንብብ

ዘመናዊት አግዳዚት ቤተ ክርስቲያን

- ወንህነት ደቂቀ ምእቃብ እግዚእ አቡነ ወከመ ደቂቁ ንቶሉ ፍኖተ ብርሃን ዘከሰቱ ለነ፡፡
- ቱርኪ
- አሰላም አብ ቦጎስ፡ ሓልሓል፡ ሰንሒት
- ጥልያን
- እንግሊዝ = አቡነ ማርቆስ
- ደርግ = አቡነ ፊልጶስ

ናጻ ኤርትራ ኣግዓዚት ዲያ?

- ናጻ ኤርትራን ፖለቲካዊ እምነትን
- ናጻ ኤርትራን መንፈሳዊ እምነትን
- ኃይማኖት፡ ፖለቲካዊ ናዕቢ፡ መፍትሒኡን

ኣቡነ ኣንጦንዮስ

- መዕጸዊ ቻላት

